

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XVI. — Izdan in razposlan dne 13. maja 1874.

50.

Postava od 7. maja 1874,

s katero se izdajó določila v uredbo vnanjih pravnih razmerov katoliške cerkve.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Člen I.

Patent od 5. novembra 1855 (Drž. zak. št. 195) je po svoji polni vsebini preklican.

Člen II.

Vnanji pravni razmeri katoliške cerkve se uravnujejo po niže sledečih določilih.

Člen III.

Pričujoča postava pride v moč tistega dne, katerega se razglasí.

Člen IV.

Zvršiti postavo to naroča se ministru za bogočastje in uk in pa ministroma notranjih reči in pravosodja.

V Budim-Pešti, 7. dne meseca maja 1874.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r. **Lasser** s. r. **Stremayr** s. r. **Glaser** s. r.

D o l o č í l a

v

uredbo vnanjih pravnih razmerov katoliške cerkve.

I. V oziru na cerkvene urade in prebende.

§. 1.

O tem, kdo je zmožen (sposoben) doseči cerkven urad in cerkveno prebendo (nadarbino), merodavne so državne postave in cerkveni propisi, veljajoči v mejah teh postav, ter v posameznih slučajih tudi ustanovne listine.

§. 2.

Z državne strani zahteva se v dosego cerkvenih uradov in prebend:

Avstrijsko državljanstvo,

vedenje, kakoršnemu v npravstvenem in državljanskem oziru nij ničesar oponašati,

tista posebna zmožnost, katera je za določne cerkvene urade in prebende v državnih postavah propisana.

Iste lastnosti ali svojstva se zahtevajo pri tistih duhovnih osebah, ki se k tem uradom poklicujejo kot namestniki ali začasni oskrbniki ali pa za pomočnike.

§. 3.

Kakor je doslej bilo, bodo se popolnjevala (podeljevala) nadškofijstva in škofijstva, po tem kanoništva (korarstva) na vseh kapiteljnih ter imenovali škofovski glavni namestniki ali vikarji.

V takih slučajih, kjer se podelitev službe ne opira na cesarjevo imenovanje ali na kanonično po cesarji potrjeno volitev, naznaniti je državnemu bogočastnemu upravnstvu osebo, ki se ji je namenil kateri izmed imenovanih cerkvenih uradov.

Ako to upravnstvo zoper njo vgovarja (§. 2), nij smeti oddati ji službe ali imenovati je.

§. 4.

V oziru na cerkvene urade in prebende, ki jih dijecezanski škofi (biskopi) podeljujejo, prihranja se pravica iz posebnih imen pristojega državnih oblasti ali drugemu komu, označevati (zaznamovati) osebo, kateri naj se podeli cerkveni urad ali cerkvena prebenda.

Vsi takšni, ne pod zasebnim (privatnim) patronatom stoječi cerkveni uradi ter prebende, ki se do celega ali po večjem delu zalagajo iz državnega zaklada, verskega zaloga ali drugih javnih sredstev, smejo se deliti samo na podlogi prezentacije po državnih oblasti izvršene.

Ukazoma se določuje, po katerih organih je to pravico prezentacije v posameznih slučajih izvrševati.

§. 5.

Izpraznjena korarstva in svetoduhovske prebende dušnega pastirstva je zaradi popolnitve razpisovati.

Tanjše določbe o tem razpisilu (konkursu) postavijo se ukazoma po tem, ko se dovprašajo škofje.

§. 6.

V slučajih svobodne podelitve ali pa prezentacije, katera ne izhaja od cesarja ali cesarskih oblastev, po tem v slučajih, kadar se postavlja farni namestnik inkorporirani prebendi, dolžan je škof osebo v to odbrano naznaniti deželnemu poglavarstvu.

Poglavarstvu temu pristoji, priobčiti škofu svoje vgovore ter povedati, na kaj (§. 2) se opirajo.

Ako od deželnega poglavarstva 30 dni po naznanilu nij nikakega vgovora, tedaj nič ne brani, dotičnega duhovnika postaviti v službo ali popolniti inkorporirano prebendo.

Proti vgovoru deželnega poglavarstva moči se je vzklicati na ministra za bogočastje.

Ako vzklic ne obvelja, ne sme se duhovnik v službo postaviti ali prebenda popolniti.

§. 7.

Vmestovati osebe, imenovane za cerkvene urade in prebende, v duhovske oblasti, ki so združene s temi uradi in prebendami, delo je pristojnih cerkvenih višjih.

V dohodke, združene s temi uradi in prebendami, vvaja jih državno bogočastno upravstvo a sodelujejo pri tem škofje in farne občine in, kjer ti uradi ali te prebende podstojé zasebnemu patronatu, tudi cerkveni patroni.

Kakšno bode to sodelovanje, to se ukazoma uravná po tem, ko se dovprašajo škofje.

§. 8.

Ako imetnik cerkvenega urada ali cerkvene prebende izgubi avstrijsko državljanstvo, ali če se je razsodilo, da je kriv hudodelskih ali takih kaznjivih dejanj, katera iz dobičkarije izvirajo, proti nravnosti merijo ali javno pohujševanje delajo, tedaj naj državno bogočastno upravstvo zahteva, da se odpravi iz urada ali prebende.

Kadar se je kateri dušni pastir zakrivil takega vedenja, da se zdi javnemu redu nevarno, ako bi on še dalje ostal v cerkvenem uradu, tedaj sme državno bogočastno upravstvo zahtevati, da se od zvrševanja cerkvenega urada odpravi.

Zgornja določila se uporabljajo tudi na tiste duhovske osebe, ki se k tem uradom poklicujejo kot namestniki ali začasni oskrbniki ali pa za pomočnike.

Ako cerkvena oblastva zahtevanju vlade v primernem roku ne ustrežejo, to naj se šteje, da je urad ali prebenda za državno področje izpraznjena, ter vlada skrbi za to, da bode tiste poslove, ki jih državne postave izročajo rednemu dušnemu pastirju, druga oseba, katero ona postavi, opravljala dotle, dokler ne bode dotični cerkveni urad po državnoveljavnem načinu na novo popolnjen.

Takisto se sme tudi postopati, kadar redni dušni pastir s katerega drugega vzroka ne oskrbuje gori omenjenih opravil.

§. 9.

Kadar samostojen dušni pastir svetnoduhovskega stanu postane nezmožen za službo, določiti je dogovorno s pristojnim državnim in cerkvenim oblastvom,

je li postaviti provizorja (administratorja) ali duhovna pomočnika, ali pa med deficijente prevzeti za službo nezmožnega dušnega pastirja, po tem ko se je odrekel prebende.

§. 10.

Za druge v §. 9 ne omenjene slučaje, v katerih je kak duhovni službovnik oviran ter ne more svojega urada opravljati, naj pristojni cerkveni višji za časa poskrbi.

V dotično naredbo je tedaj zadobiti državno privolitev, kadar se bode vsled nje kaj terjalo od javnega ali pod javno upravo stoječega zaloga (fonda), ali kadar gre za stanovitno obremenitev prebende.

Na provizorje (administratorje) cerkvenega urada (komende i. t. d.), ki se postavljajo za dolgo, uporabljajo se določila §§.⁴⁰⁷ 6 in 8.

§. 11.

Kadar koli se izprazni kak cerkven urad ali cerkvena prebenda, naznaniti je to precej deželnemu poglavarstvu.

§. 12.

Izpraznjene cerkvene urade in prebende je praviloma v enem letu, od časa, ko se izpraznijo, v novo popolniti.

Izimkoma sme se s privolitvijo deželnega poglavarstva ta rok razdaljšati.

§. 13.

Zasebne (privatne) pogodbe o naslednji v cerkven urad ali cerkveno prebendo ne veljajo.

II. V oziru na zvrševanje cerkvene uradne oblasti in dušnega pastirstva.

§. 14.

Nadškofi, škofi in škofovski namestniki upravljajo notranje cerkvene reči po cerkvenih propisih, kolikor ti propisi niso navzkriž državnim postavam.

§. 15.

Ne kratéč škofom pravice, mašnike posvečevati, podeljuje se mizna pravica iz verskega zaloga samo takim klerikom, kateri so sposobni, doseči kak cerkven urad (§. 2).

§. 16.

Skofi imajo dolžnost, svoje razpise (ukaze, navodila, pastirske liste i. t. d.) ob enem, kakor jih razglasé, priobčevati političnemu deželnemu oblastvu v znanje.

§. 17.

Najde li vlada, da kateremu cerkvenemu zaukazu, ki se tiče javne službe božje, nasprotujejo javni oziri, naj ga prepové.

§. 18.

Cerkvena uradna oblast sme se rabiti edino zoper ljudi te cerkve a ne sme se rabiti nikdar v to, da bi se ubranilo izpolnjevanje postav in od kakega oblastva danih zaukazov ali pa prosto zvrševanje državljskih pravic.

§. 19.

Pri rokovanji cerkvene uradne oblasti ne sme se uporabljati nikaka vnanja sila ali nuja.

§. 20.

K ustanovitvi novih škofij in far, k premeni mej dozdanjih prebend, po tem k ustanovitvi, razdelbi ali združbi prebend potrebno je državno odobrenje.

§. 21.

V slučajih, ko se kos fare odloči in preloži v drugo faro, izgubi dozdanji fajmošter vse pravice do dajatev ali oprav, ki so jih farani kot taki dolžni, kolikor temu ne nasprotujejo zasebno-pravna imena ali če nij bilo drugače dogovorjeno pri preložitvi sami.

Pod istimi omejitvami je povsod, kodar je doslej pravica do takih dajatev ostala prejšnjemu fajmoštru, če tudi so bili dotični ljudje preloženi v drugo faro, to pravico predejati, vendar tako, da se zdanjemu fajmoštru ne krati osebna pravica do prejemanja.

§. 22.

Državno bogočastno upravstvo sme, dovprašavši dotični ordinarijat, ukazovati take premene v založbi (dotaciji) dozdanjih dušnopastirskih uradov, s katerimi se kak javen zalog razbremenjuje brez škode za postavne kongrue in brez predrugačbe ustanovnega zaukaza. Toda kaj takega je praviloma narejati samo o priliki, ko se v prebendarjevi (nadarbenikovi) osebi ména pripeti.

§. 23.

K potirjevanju davščin ali drugih oprav za cerkvene namene, katere so se s privolitvijo vlade naložile njim, ki so te cerkve, dodeljuje se politično zvršilo (eksekucija).

To veljá tudi o stanovitnih pristojbinah za cerkvene ženitvene oklice, poroke in pogrebe (štolnine, štolne pristojbine), kakor tudi za farno-uradne izdatke ali odpravke.

Osebe, katerim pristoji pravica ubozih, proste so ter ne plačujejo ravno omenjenih pristojbin.

§. 24.

Vlada ima pravico, dovprašavši škofe, spreminjati zdanje cerkvene štolninske rede.

§. 25.

Praviloma se ne sme za nobeno dejanje farnega urada zahtevati, da bi se plačala štolnina predno se dejanje opravi.

Samo kadar kdo želi tako dejanje v obliki, katera je podvržena štolnini višji nego je najnižja (n. pr. da bi več mašnikov sodelovalo pri pogrebu), treba je dotično višjo štolnino, — ako se zahteva, — naprej opraviti.

Pri farnouradnih izdatkih sme se zahtevati, da se naprej plača, kar bi bilo za štemplje treba.

§. 26.

Prestopke zoper določila štolninskih redov, ako se slučaj ne prilega kazne- nosodnemu postopku, naj upravna oblastva, poslušavši ordinarijat, pokoravajo z globami (v denarjih) do 100 goldinarjev.

S kaznijo izreči je ob enem tudi povračilo, katero krivca zadeva. Taki razsodki o povračilu so zvršljivi.

Ako kateri duhoven večkrat ponovi tak prestopek, to sme državno bogočastno upravstvo zahtevati, da bode odpravljen od zvrševanja svojega cerkvenega urada (§. 8).

§. 27.

Za tega delj, da se cerkveni zaukazi in razsodki izvêdejo, daje se državna pripomoč razen slučajja, omenjenega v §. 23, v naslednjih slučajih in edino po naslednjem načinu:

- a) Kadar kak cerkven načelnik (nadstojnik) v svojem uradnem področji posamezne osebe od cerkvenih uradov in prebend odstavi ali odpraviti ukaže ter bi v izvêdbo tega ukaza bila potreba vnanjih naredeb, tedaj sme deželno poglavarstvo, kolikor se vidi potrebno, na zaprosnjo cerkvenega načelnika poskrbeti za take naredbe pod uvetom, da se je pred razsodbo opravil reden postopek, in da razsodilo samo nij navzkriž ni državnim postavam ni cerkvenim v državi veljajočim propisom;
- b) takisto se sme tudi cerkvenim načelnikom, hotečim zvršiti cerkveno-uradno preiskovanje proti duhovnim osebam, državna pripomoč, ako bi je bila potreba, tedaj dodeliti, kadar se v zaprosnji za pripomoč ob enem izkaže, da je ta postopek postaven (zakonit) in da ima svoj razlog.

Osebe, katere ne spadajo med katoliško duhovščino, sme samo državno oblastvo zaslišavati.

§. 28.

Ako je s tem, kar kak cerkveni višji naredí (ukaže), razžaljena katera državnih postav, sme on, komur ta naredba pravico krati, obrniti se na upravno oblastvo, ki naj pomaga v stvari, če je nij napotiti na civilno ali kazensko pravdo; kadar biva to poslednje, sme omenjeno oblastvo začasno narediti, česar je treba.

§. 29.

Kadar sodišče katoliškega duhovna zaradi hudodelstva, pregreška ali prestopka vzame pod preiskovanje, dolžno je ono priznati to cerkvenemu višjemu, katerega oblast je, nad tistim duhovnikom zvrševati cerkveno disciplino.

Njemu je potle priobčiti tudi storjeno sodbo in razsodilne nagibe ali razloge.

Kadar je treba katoliškega duhovnika prijeti in v zaporu imeti, naj se dela takó, kakor veleva ozir na spoštovanje njegovemu stanu dolžno.

III. V oziru na katoliško-bogoslovne fakultete in izomiko kandidatov duhovskega stanú.

§. 30.

Uredba katoliško-bogoslovnih fakultet se uravnjuje s posebno postavo.

Takisto se tudi določuje, v koliko država kandidatom duhovskega stanú propisuje poseben način, kakó jim je izomikovati se.

IV. V oziru na samostanske družbe.

§. 31.

Za vnanje pravne razmere samostanskih družb, kar jih je v katoliški cerkvi, merodavna so posebna določila, veljajoča za take družbe sploh.

V. V oziru na cerkveni patronat.

§. 32.

Uredba patronatskih razmerov pridržuje se posebni postavi. Dokler se ne izdá, ostanejo gledé na te razmere v moči dozdanji propisi.

Vendar je pri presojevanji posameznih slučajev vselej uporabljati to načelo, da se bremena iz patronata izvirajoča nanašajo edino na določno cerkev ali prebendo, katera stoji pod patronatom, in da se ne morejo povečati vsled tega, ker se je povišala bogočastna potreba občine tej cerkvi ali prebendi odkazane.

§. 33.

Prepire o vprašanji, če katera cerkev ali prebenda patronatu podpada ali pa če zastran nje veljá škofova pravica svobodnega podeljevanja, razsojuje državno bogočastno upravnstvo po rednih stopinjah, dovprašavši cerkvena oblastva.

Ako se nasproti vprašanju suče o tem, komu pristoji patronat nad katero cerkvijo ali prebendo, tedaj veljá sodniška pristojnost.

§. 34.

Prepiri o opravah ali dajatvah, ki se zahtevajo na podlogi patronata, spadajo stopinjama pod rzsodbo oblastev bogočastnega upravnstva.

Samo tedaj, kadar patron svojo trditev, da je tiste oprave popolnoma ali deloma prost, opira na posebne privatno-pravne razloge, nastopiti je pot pravde, ter upravnim oblastvom pristoji samó, da naredé kak provizorij (§. 56), ako bi ga bilo treba.

VI. V oziru na farne občine.

§. 35.

Vsi katoličani istega obreda, kar jih stanuje v eni fari, so skup farna občina.

Vse pravice in dolžnosti gledé na kak cerkven predmet, katere se v postavah pripisujejo ali nakladajo občinam, idejo farnim občinam, oziroma vežejo jih. Samo pravice patronata lahko pristojé tudi kaki krajni občini kot taki.

§. 36.

V kolikor za potrebsčino kake farne občine nij poskrbljeno z njeno lastno imovino ali z drugimi cerkvenimi sredstvi, katera ji so na ponudo, razpisati je v založbo te potrebsčine sklad (namet) na ude farne občine.

§. 37.

Tanji propisi o uredbi in zastopstvu farnih občin, po tem o oskrbovanji njihovih reči izdajó se s posebno postavo.

VII. V oziru na cerkveno imovinsko pravo.

§. 38.

Za gospodarjenje s cerkveno imovino veljá to pravilo, da ona uživa tisto državno brambo, kakoršna je dodeljena občnokorístnim ustanovam. Zlasti pristoji državnemu bogočastnemu upravstvu pravica, čuti nad tem, da se glavno (založno) imenje cerkvá in cerkvenih zavodov ohrani, vsak čas prepričati se o obstanku tega imenja, ter napraviti, česar je treba, da se kak zapažen manjek (nedostatek) zopet nadomesti.

Gledé na vprašanje o lasti ali svojini in na druge privatnopravne razmere zastran cerkvenega in prebendnega imenja merodavna so določila občnega civilnega prava; v slučaji prepira pristojí sodiščem, razsoditi ga.

§. 39.

Pri vseh cerkvah in cerkvenih zavodih je njih lastno imenje od imenja prebende odločiti ter posebej upravljati in zaračunjati.

§. 40.

Za pravne dolžnosti, katere se držé cerkvenega ali prebendnega imenja, poprijemati je najpred dohodek, in še le tedaj, ako dohodka nij zadosti, segati je na bistvo (substancijo) imenja.

Kadar je pa razen cerkvenega ali prebendnega imenja še kdo drug zavezan za te dolžnosti, naj za dotično opravo pritegne samo tist del imovinskega bistva, katerega dohodek se ne potrebuje za cerkvene ali prebendne tekoče potrebe; ostanek naj opravijo ostali zavezanci vsak po meri svoje dolžnosti.

§. 41.

Upravo imenja posameznih cerkev in cerkvenih zavodov (ustanov ali zadušbin i. t. d.), kar jih je pri njih, uravnati je sploh po tem načelu, da se je udeležuje cerkveni načelnik in pa zastopništvo tistih, kateri so tedaj, ko bi óno imenje ne bilo zadostno, dolžni plačati troške za cerkvene potrebe ter subsidijarno biti v zavezi za dolžnosti, ki jih ima cerkev ali cerkven zavod.

§. 42.

Po načelu, postavljenem v §. 41, naj imovino farvih cerkvá vkupno upravljajo farni načelnik, farna občina in cerkveni patron.

§. 43.

Načela, postavljena v §§. 41 in 42, izvajajo se bolj na tanko s posebno postavo.

§. 44.

Uprava škofijskega, kapiteljskega in samostanskega imenja ravná se — brez prikrate za državno nadzorno pravico (§. 38) — po dotičnih statutarnih ukazilih.

§. 45.

V mejah zgornjih določil ostaja škofom in njihovim namestnikom na upravo cerkvenega imenja, kar ga je v njih okoliših, tist vpliv, kateri jim pristoji po cerkvenih propisih, v kolikor propisi ti ne nasprotujejo državnim postavam.

§. 46.

Prebendno imovino upravljajo duhovni uživalci prebend pod nadzorom patronov in pod višjim škofovskim in državnim nadzorom (§. 38).

Postavni propisi, ki veljajo o skrbi farnih občin za prebendna poslopja, ostajajo dalje v moči.

§. 47.

Zgolj cerkvene ustanove (fundacije) ostajajo še pod upravo cerkvenih organov. O kakem dvomu zastran cerkvenega svojstva te ali óne ustanove razločuje na poslednji stopinji minister bogočastja.

§. 48.

V dokaz pravnih opravil za katero cerkev ali za cerkven zavod potreben je podpis cerkvenega načelnika in najmanj dveh udov zastopništva, omenjenega v §. 41.

§. 49.

Znatne spremembe v bistvu cerkvenega in tako tudi prebendnega ter ustanovskega imenja morajo se precej naznaniti državnemu bogočastnemu upravstvu.

§. 50.

Pri koristnem nalaganji (fruktifikaciji) cerkvenega in prebendnega imenja, kakor tudi imenja cerkvenih zavodov (ustanov in t. d.) merodavni so zastran tega, kakó naj se naloží in pod katerimi uveti zavarovanja, tisti propisi, kateri veljajo v prid osebam stoječim pod posebnim okriljem postav.

Pri vzajemnih podporah med cerkvami éne in iste škofije smejo se v soglasji med državnim bogočastnim upravstvom in ordinarijati z razlogov posebnega ozira vrednih dopuščati izimki od zgornjega pravila.

§. 51.

Določila ministerskega ukaza od 20. junija 1860 (Drž. zak. št. 162) in od 13. julija 1860 (Drž. zak. št. 175) o prodaji in obremenitvi imenja katoliških cerkvá, prebend in duhovskih zavodov bodo dalje veljala brez tistih zaukazil, po katerih so takšna opravila podvržena odobrenju papeške kurije.

§. 52.

Za dotle, dokler se ne dado posebne postave o upravi cerkvenega in prebendnega imenja (§§. 37 in 43), izdadó se ukazoma propisi, potrebni v izvêdbo določil te postave.

§. 53.

Kadar posamezno cerkveno občestvo ali cerkven zavod, ki je sam za se imel kaj premoženja, prestane za vselej, nakloniti je to imovino verskemu zalogu, ako v ustanovnem pismu nij nič ukazano, kam jo obrniti.

§. 54.

Kadar je po prebitkih, ki se od prihodkov kake cerkvene imovine prihranjajo leto za letom dalj časa, gotovo misliti, da se dotična imovina ne potrebuje cela za cerkveno namembo, v katero je odločena, tedaj sme državno bogočastno upravstvo, dovprašavši dotični ordinarijat, narediti, da se del te imovine, primerjen srednji vsoti letnih prebitkov (ostankov), obrne v druge cerkvene namene, kateri nimajo dovolj založbe.

Vendar je v takem slučaju postopati takó, da se cerkvenemu posamezniku ne krati že pridobljena pravica do prejemkov.

Po nikakem se ne smejo s takšno naredbo prestopiti izkazna določila ustanovnega pisma.

§. 55.

Prepire o dolžnosti, za bogočastne namene kaj opravljati ali dajati, razsojajo po rednih stopinjah upravna oblastva tedaj, kadar se takšna oprava od koga zahteva sploh za to, ker spada k cerkveni občini, sodišča pa tedaj, kadar se zahteva s kakega posebnega pravnega imena.

Kadar se oprava, za katero gre, zahteva po pravnem imenu patronata, ravná se pristojnost gledé razzodbe po dotičnih posebnih propisih (§§. 33 in 34).

§. 56.

Kadar koli se primeri takšen prepír o upravah za bogočastne namene, imajo upravna oblastva vselej pravico, tam, kjér je to dušnemu pastirstvu v korist silno potrebno, ukazati provizorij na podlogi dozdanjega mirnega poseda, ali, če se ta posed ne dá brž uganiti, na podlogi sumarno poizvêdenih dejanjskih in pravnih razmerov.

§. 57.

Brez prikrate zgornjih določil ohranjajo se v svoji moči tisti propisi, kateri po posameznih kraljevinah in deželah veljajo v oziru na postavljanje in vzdrževanje katoliških cerkvenih in prebendnih poslopij, po tem na omišljanje cerkvenih paramentov, oprave in potrebščine.

V ravno omenjenih rečéh bodo upravna oblastva tudi po zdaj-in to, kadar je prizadet kak javen zalog, uradoma, sicer pa na prošnjo dotičnih strank-napravljala, česar je treba, da se neogibni potrošek opravi.

Zlasti so dolžna, kadar stvar zadeva več zavezancev vkup, odločiti ustno razpravo (skladovno razpravo), pri kateri je potrebnost potroška v čisto dejati in po tem skušati, da se vsi dotičniki dogovoré o načinu, kako ga plačajo.

Ako se dogovor ne dá napraviti, tedaj je o prepirni dolžnosti oprave po pravih stopinjah na podlogi dejanskih in pravnih razmerov, pri razpravi in pozneje poizvedenih, — in sicer, kakor okolnosti kažejo, — ali dokončno ali začasno razsoditi (§§. 55 in 56).

§. 58.

Ta postava se ne dotika posebnih določil o postavni (brezoporočni) dedinski pravici gledé ostaline po svetnih duhovnih.

§. 59.

Dohodki izpraznjenih svetnoduhovskih prebend tekó v verski zalog.

Preklicani so tisti propisi, kateri so doslej iznimali od tega pravila prebende posameznih svetnoduhovskih korporacij.

VIII. V oziru na državni nadzor cerkvene uprave.

§. 60.

Državnemu bogočastnemu upravstvu je čuti nad tem, da cerkveni organi ne prestopajo svojega področja ter da izpolnjujejo določila pričujoče postave, kakor tudi zaukaze, ki jih na nje podlogi izdadó državna oblastva, in vsak njihov po tej postavi izrečen zahtevek. Za tega delj smejo oblastva uporabljati globe v svoti imenju primerni in druga postavno dopuščena posilna sredstva.

51.

Postava od 7. maja 1874,

s katero se v založbo potrebščine katoliškega bogočastja uravnujejo prispevki za verski zalog.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§. 1.

Da se potrebščina katoliškega bogočastja založi, zlasti da se dozdanji pravilom primerni dohodki duhovščine dušno pastirstvo oskrbujoče priboljšajo, dolžni so imetniki cerkvenih prebend (nadarbin) in redovne družbe oddajati v naslednjem določene prispevke verskemu zalogu.

§. 2.

Za merilo pri odmerjanji verskozaložnega prispevka se jemlje vrednost skupnega imenja prebende ali redovne družbe, kakor služi za podlogo odmerjanju pristojbinskega namestka (aequivalenta), z ustanovami vred, katere bi se pri njej uživale, a brez imovine, kolikor je je v knjižnicah, znanstvenih in umetninskih zbirkah.

Po tem takem se tisti deli imenja ali prejemki, kateri niso podvrženi pristojbinskemu namestku, tudi pri odmeri verskozaložnega prispevka ne devajo v račun.

Izimek veljá zastran takih delov imovine, kateri se pri odmeri pristojbinskega namestka samo za to ne pokladajo v račun, ker še nij dovršen desetletni posed; od takih delov imenja je kar odmerjati prispevek za verski zalog.

§. 3.

Vnanjim cerkvenim prebendam in redovnim družbam odmerja se verskozaložni prispevek po vrednosti njihovega tozemskega stvarnega (realnega) posestva (§. 2).

§. 4.

Dovprašavši škofe in preudarivši vsakega kraja razmere, ustanoví bogočastno upravstvo tisto vsoto, katera naj ostane prosta verskozaložnega prispevka v to ime, da bode stanu primerno vzdržavanje duhovskih oseb založeno.

Še je pri redovnih družbah, ki po svojih pravilih (statutih) imajo namen, da strežejo ubožnim bolnikom, pustiti proste tudi tiste dohodke, za katere je moči izkazati, da se v ta namen obračajo.

Isto biva tudi gledé dohodkov, ki jih redovna družba uporablja za cerkvene ali bogočastne namembe, — kadar bi se za-nje moralo plačevati iz verskega zaloga, ako bi takšne družbe ne bilo, — ali pa za take namembe javnega uka, katerih potrebnost vlada spozná.

§. 5.

Pri redovnih družbah naj se za dohodek, katerega je v imenu cerkvene pristojnine (§. 4) puščati prostega, jemlje skupni znesek vseh tistih vsot, katere družbenikom po njih cerkvenem stanu gredó kot pristojnina (kompetencija). Isto veljá pri svetnoduhovskih korporacijah z nerazdeljeno založbo (mensa communis).

V obeh slučajih je posameznim korporacijskim udom vračunjati tudi take prebendne dohodke, katere vlečejo od kod drugod in ne od družbe.

§. 6.

Po dovprašbi škofov ustanoví se ukazoma, po katerih načelih je izračunjati dohodke in potroške (razhodke) duhovnih oseb, ko gre za to, da jim se določi pristojnina (§§. 4 in 5).

§. 7.

Kjer se v dopolnitev pristojnine (§§. 4 in 5) iz javnih zalogov podpora daje, nij odmerjati prispevka za verski zalog.

§. 8.

Kakor pristojbinski namestek, tako se tudi verskozaložni namestek za desetletno razdobje naprej odmerja.

§. 9.

Za to razdobje (§. 8) iznaša verskozaložni prispevek vsega:

od vsote do	10.000 gl.	1/2 odstotka
„ vsot med	10.000 „ in	20.000 gl.	1 1/2 odstotek
„ „ „	20.000 „ „	30.000 „	3 odstotke
„ „ „	30.000 „ „	40.000 „	4 „
„ „ „	40.000 „ „	50.000 „	5 odstotkov
„ „ „	50.000 „ „	60.000 „	6 „
„ „ „	60.000 „ „	70.000 „	7 „
„ „ „	70.000 „ „	80.000 „	8 „
„ „ „	80.000 „ „	90.000 „	9 „
„ vsake vsote čez	90.000 „	10 „

§. 10.

V zgornjem določenih verskozaložnih prispevkov poprek odmerjati (pavšalirati) nij dopuščeno.

§. 11.

Kadar se pokaže, da bi se dohodek kake čez cerkveno pristojnino (§§. 4 in 5) preskrbljene cerkvene osebe ali korporacije skrčil pod pristojnino, ako se odmeri verskozaložnega prispevka, kolikor bi ga bilo po postavi, tedaj je ta prispevek ves ali po primernem delu odpisati.

§. 12.

Ako se v teku razdobja, za katero je bil verskozaložni prispevek odmerjen, dohodek osebe prispevek dolžne ali pa odmerilu v podlogo služeči imetek za stalno pomnoži ali umanjša, ima prigodek ta samo v toliko vpliv na prispevno dolžnost, v kolikor se vsled take premembe prispevek dajočemu dohodki nad vsoto cerkvene pristojnine povišajo ali pa — s prištetim postavnim prispevkom vred ali tudi brez njega — pod to vsoto skrčijo.

V prvem teh dveh slučajev je prispevek za tist del odmernega razdobja, kar ga je še ostalo, pozneje odmeriti, a v drugem odpisati celó ali po primernem delu.

V takih slučajih, v katerih se cesarski davki časno odpuščajo, sme se dodeliti tudi primeren odpust verskozaložnega prispevka.

§. 13.

Verskozaložni prispevek se odmerja brez ozira na interkalarne dobe.

§. 14.

Verskozaložni prispevek se odmerja po političnem deželnem oblastvu tiste kronovine, v kateri ima prispevka dolžnik svoje redno stanovališče, ali — ako gre za slučaj §. 3, — v kateri leži stvarno posestvo, zaradi katerega je prispevek opravljati.

Za podlogo je odmeri jemati ob pripisovanji pristojbinskega namestka napravljene imovinske fasije in po finančnih oblastvih v čisto dejane podatke. Glede takih delov imenja, zastran katerih še nij nastopila dolžnost, opravljati pristojbinski namestek (§. 2, odst. 3), bode v odmero verskozaložnega prispevka posebne fasije napraviti ter pred deželno poglavarstvo položiti v roku, ki se ukazoma ustanovi.

Te fasije morajo obsegati vse tiste podatke, katere je izkazovati za odmero pristojbinskega namestka.

§. 15.

Ukazoma se ustanovi (§. 6), katera posamezna izkazila bode donašati v tem namenu, da bi se z razloga v §. 4 povedanega dosegla popolna ali delna oprostitve od verskozaložnega prispevka.

§. 16.

V propisih o pristojbinskem namestku obsežena določila o tem, kakó so pokladalci fasij zavezani za resničnost vsega, kar stoji v fasijah, veljajo tudi zastran izkazil, ki jih je donašati za odmero verskozaložnega prispevka ali za oprostilo od tega prispevka (§§. 14 in 15).

Ako kdo zamolči kak imetek ali dohodek, ki utegne imeti vpliv na odmero verskozaložnega prispevka, plača v kazni dvakrat toliko, kolikor prispevka se je s tem prikratilo ali v nevarnost prikrate pripravilo.

§. 17.

Utečaji (rekursi) v rečéh, ki se tičejo odmere verskozaložnega prispevka, gredó na ministra za bogočastje.

Vlagajo se pri deželnem poglavarstvu v štireh tednih od dneva, katerega se je komu vročila izpodbijana naredba ali razsodba, ter nimajo odložne moči.

§. 18.

Verskozaložni prispevek se vplačuje naprej (anticipando) v četrletnih obdobjih (ratah) deželni glavni blagajnici tiste dežele, v kateri se je prispevek odmerjal (§. 14).

§. 19.

Od verskozaložnih prispevkov, kar jih ostane na dolg, opravljati je od časa, ko je kateri dotekel (§. 18), zamudne obresti po pet od sto.

§. 20.

Dokler se za novo desetletje (§. 8), ki nastopi, nij odmeril verskozaložni prispevek, opravljati ga je pod pridržkom poznejšega poravnovanja začasno dalje takó, kakor je bil za preteklo desetletje izmerjen.

§. 21.

Verskozaložni prispevki in zapadle zamudne obresti in globe, ako bi jih kaj bilo, potirjavajo se takó, kakor cesarski davki in davščine.

§. 22.

Verskozaložnim prispevkom, ki niso čez tri leta zastali na dolg, pristojí z dotičnimi stranskimi pristojbinami vred, zakonita zastavna pravica ad fructus nepremičnega imenja prebende ali redovne družbe, katera pravica ide sicer za javnimi davščinami in njih stranskimi pristojbinami, pa ima prednost pred vsemi privatnopravnimi terjatvami.

§. 23.

V slučaju konkursa je verskozaložne prispevke, ki niso čez tri leta zastali, s postranskimi pristojbinami vred, opravljati na ravnost za javnimi davščinami in njih stranskimi pristojbinami.

§. 24.

Verskozaložni prispevek teče na ravnost v verskozaložno blagajnico tiste dežele, v kateri se je odmerjal (§. 14).

§. 25.

Ta postava pride v moč 1. dan januarja meseca 1875.

Od te dobe počenši nehajo prispevki, katere so doslej v verski zalog dajali imetniki cerkvenih prebend in redovne družbe.

Takisto tudi prestane počenši od tega časa dolžnost, ki so jo imenovani imeli, dajati alumnaticum (seminaristicum). Pravice verskega zaloga do interkalarnih dohodkov izpraznjenih prebend se ta postava ne dotika.

§. 26.

V tej postavi določeni prispevek v verski zalog se odmeri prvokrat za ostanek desetletja (§. 8), katero doteče s 31. dnem meseca decembra 1880.

§. 27.

Zvršiti to postavo naročeno je ministru za bogočastje in uk in pa finančnemu ministru.

V Budim-Pešti, dne 7. maja 1874.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Stremayr s. r.

Pretis s. r.

